

Základní škola a mateřská škola Hrubý Jeseník,
okres Nymburk, tel.: 325 588 345
e-mail: info@zshrjesenik.cz
www.zshrjesenik.cz

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

**Primární prevence rizikového chování dětí v MŠ
pro školní rok 2020 - 2021**

Zpracováno dle metodických pokynů MŠMT
Zpracovala Mgr. Jitka Ottová

Platnost od: 1. 9. 2020

Obsah:

- 1) ÚVOD
- 2) Analýza výchozího stavu a charakteristika školy
- 3) Cíle minimálního preventivního programu
 - a) Dlouhodobé cíle
 - b) Krátkodobé cíle
- 4) Zásady efektivní primární prevence
- 5) Vymezení obsahu a formy prevence v rámci kompetencí podpory zdraví a zdravého životního stylu
- 6) Organizace prevence
 - a) Ředitel školy
 - b) Vedoucí učitelka mateřské školy
 - c) Učitelky
- 7) Spolupráce rodiny a školy
 - a) Prevence v rodině
 - b) Prevence v mateřské škole
- 8) Garant programu, instituce a poskytovatelé primární prevence rizikového chování dětí a mládeže
- 9) ZÁVĚR

1) ÚVOD

Včasné a citlivé vzdělávání dítěte předškolního věku a jeho zdárný vstup do širšího společenství, má pro dítě a jeho rozvoj klíčový význam. Toto je období, které je optimální pro položení základů k osvojení zdravého životního stylu, pozitivních postojů a dovedností, a tedy i k prevenci sociálně patologických jevů. Tento Preventivní program je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z Rámcového programu pro předškolní vzdělávání.

Základním principem primární prevence rizikového chování dětí je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoj psychosociálních dovedností a zvládnání zátěžových situací s cílem zabránit výskytu rizikového chování nebo co nejvíce omezit škody způsobené jejich výskytem mezi dětmi.

Program primární prevence v mateřské škole je zaměřen k věkové skupině dětí ve věku 2–6 let a zahrnuje témata:

- zdravý životní styl,
- citovou a etickou výchovu,
- výchovu k odpovědnosti za své chování,
- dopravní výchovu,
- navazování pozitivních vazeb mezi dětmi a mezi dětmi a pedagogy.

2) Analýza výchozího stavu a charakteristika školy

Adresa: Základní škola a Mateřská škola Hrubý Jeseník

Hrubý Jeseník 123, 289 32 Oskořínek, okres Nymburk

Kapacita mateřské školy: 25 dětí

Věk dětí: 2–7 let

Počet tříd: 1

V minulých školních letech navštěvovalo ročně mateřskou školu 22–25 dětí. Pro rok 2020–2021 je navýšena kapacita na 28 dětí. Děti vzdělávaly 2 pedagogické pracovnice, chůva a asistent pedagoga. Všechny pedagogické pracovnice společně s chůvou, asistentkou a s provozními zaměstnanci se snažily a snaží chápat individuální potřeby dětí a získávat jejich důvěru.

K posouzení problematiky primární prevence sociálně patologických jevů slouží následující metody:

- monitoring klimatu třídy učitelkami (vstupní diagnostika, průběžné pozorování),
- rozhovory s dětmi a jejich zákonnými zástupci (třídní schůzky, průběžné individuální pohovory),
- spolupráce s odborníky (pracovníci PPP, SPC).

Objevovaly se projevy agresivního chování – kousání, strkání do kamaráda, opakování nevhodných slov a nežádoucí projevy v chování, jako žalování a lhaní. K eliminaci těchto projevů pedagogičtí pracovníci využívaly motivační příběhy o nevhodném chování a různé formy sociálního učení, dramatizace, kontaktní hry. Přínosné bylo poskytování prostoru pro vyjádření nálad, komunikační kruh, pozitivní motivace formou pochval a využití kladných dovedností dítěte.

Pedagogičtí pracovníci průběžně zařazovaly do TVP programy zaměřené na dopravní výchovu, zdravý životní styl, výchovu k odpovědnosti za své chování aj.

3) Cíle minimálního preventivního programu

a) Dlouhodobé cíle

- zvýšit odolnost dětí vůči společensky nežádoucím jevům,
- učit děti rozpoznat společensky nežádoucí jevy a nepodlehnout jim, pokud se s nimi v budoucnu setkají,
- činnosti, působící v oblasti prevence vkládat do pedagogické práce s cítem (pokud možno tak, aby se prolínaly celým výchovně vzdělávacím procesem),
- zajistit dostatečnou a pestrou nabídku programů zaměřených na dané téma,
- naplňovat kompetence podpory zdraví a zdravého způsobu života,
- navození atmosféry důvěry a vzájemného respektu mezi dětmi, rodiči a zaměstnanci školy,
- navození příznivého klimatu školy, třídy,
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu,
- poskytování poradenských služeb rodičům, pedagogům,
- vzdělávání učitelů v oblasti prevence.

b) Krátkodobé cíle

- analyzovat jedince, rodinu, která potřebuje pomoc,
- stanovit vhodně cílenou motivaci a metody práce, které budou respektovat specifika třídy a potřeby jedince,
- výměna zkušeností mezi pedagogy vycházejících z praxe a dalšího vzdělávání,
- aktivní postoj pedagogů k problematice prevence společensky nežádoucích jevů,
- snažit se pochopit dítě a získat jeho důvěru,
- působit na děti vlastním příkladem,
- organizovat řízené a spontánní aktivity tak, aby byl dostatečný prostor k samostatnosti dítěte a individuálním činnostem,
- rozvíjet komunikaci mezi vrstevníky.

4) Zásady efektivní primární prevence

- zásada včasného začátku (formování osobní orientace, postojů a názorů),
- zásada komplexnosti spolupráce školy, rodiny a široké veřejnosti,
- zásada mezioborové týmové spolupráce mezi pedagogy a odborníky,
- zásada přiměřenosti (preventivní působení přizpůsobit věku dítěte).

5) Vymezení obsahu a formy prevence v rámci kompetencí podpory zdraví a zdravého životního stylu

Základním prvkem ochrany před společensky nežádoucími jevy je výchova ke zdravému způsobu života od nejtělejšího věku.

V předškolním věku mezi kompetence podpory zdraví a zdravého životního stylu, které jsou zároveň prevencí společensky nepřijatelných jevů, patří:

- *sebedůvěra, samostatnost a sebejistota,*
- *podpora zkušeností, které poskytují potěšení a touhu účastnit se pohybových aktivit,*
- *schopnost přizpůsobení se životu v sociální komunitě, vnímavý a otevřený vztah k okolnímu světu, schopnost přiměřeně kriticky myslet a rozhodovat se,*
- *seberozvíjení,*
- *motivace k aktivnímu poznávání a prožitkům,*
- *rozvoj tvořivosti a estetického cítění,*
- *systematický rozvoj dovedností, které vedou k osvojení zdravého životního stylu, zdravotní prevence.*

Mezi základní osvojené kompetence předškolních dětí a současně i kompetence v oblasti prevence patří:

- znát, co dítěti pomáhá být zdravé a v bezpečí a co mu škodí, znát důsledky požívání některých látek pro zdraví,
- rozumět tomu, že způsob života má vliv na lidské zdraví,
- zajímat se o udržování svého těla ve zdraví, chápat, že zdraví se musí chránit,
- napomáhat vlastnímu zdraví aktivním pohybem a zdravými životními návyky (zdravá výživa a životospráva),
- mít vytvořenou představu o pojmu závislost a o věcech, které ničí zdraví a zkracují život

člověka (cigarety, alkohol, drogy, zneužívání léků),

- vědět, že kontakty s některými lidmi mohou být nebezpečné,
- znát pravidla společného soužití ve skupině,
- hodnotit své chování i chování druhých,
- mít a hájit vlastní názor,
- akceptovat kompetentní autoritu,
- vnímat lidi s jejich odlišnostmi povahovými, tělesnými, rasovými, kulturními jako přirozený stav
- přistupovat aktivně k problémům, řešit problémy,
- vědět, že je více možností řešení konfliktů,
- kontrolovat extrémní projevy svých emocí a nálad,
- chování přizpůsobovat sociálnímu prostředí, uvědomovat si sociální role,
- spoluvytvářet prostředí pohody ve svém okolí.

Témata prevence dle ŠVP „Hrajeme si celý rok“

Září

- To jsem já, a to jsi ty (vztahy k ostatním, sebepojetí, sebevědomí)
- Co děláme celý den (pohyb, počítačové hry, nebezpečí od cizích lidí)

Říjen

- Království na zahrádce (znalost rostlin, vztah k přírodě, hygiena)
- Lesní království (znalost lesních plodů, životní prostředí)

Listopad

- Moje tělo a zdraví (ochrana zdraví, výživa, hygiena)
- Co nám škodí (alkohol, kouření, zubní hygiena)

Prosinec

- Mikuláš a čerti (pravidla chování vůči cizím lidem, nebezpečí od cizích lidí)

Leden

- Zima kolem nás (prevence onemocnění, zdraví, ekologie)
- V zimě rádi sportujeme (fyzická zdatnost, životní styl, nebezpečí, sebeovládání)

Únor

- Hrajeme divadlo (mezilidské vztahy, šikana, agrese)
- Moje nejmilejší knížka (ponaučení v knihách, trávení volného času, rodinné vztahy)

Březen

- Domácí zvířata a jejich mláďata (vztahy k okolí, kamarádství, vztah k přírodě)
- Zvířátka ve volné přírodě (ekologie, empatie, nebezpečí)

Duben

- Království vody (pravidla chování u vody, úrazy, šetření vodou)
- Rej čarodějnic (pravidla slušného chování, spolupráce)

Květen

- Moje rodina a já (citové vztahy, výchova v rodině, domácí násilí)
- Ten dělá to a ten zas tohle (pracovní prostředí, sebepojetí)
- Dopravní prostředky (pravidla chování, povinná výbava, pravidla silničního provozu)

Červen

- Den dětí (rasismus, odlišnosti, možná nebezpečí od cizích lidí)
- Moje vlast, planeta Země, vesmír (třídění odpadu, zvyky a tradice, ochrana životního prostředí)

6) Organizace prevence

a) Ředitel školy

Ředitel školy je přímo odpovědný za prevenci a za řešení zjištěných nežádoucích projevů rizikových forem chování. Vytváří podmínky pro předcházení nežádoucích projevů chování:

- koordinuje zpracování, kontroluje realizaci a vyhodnocuje prevenci nežádoucích jevů,
- zapracovává aktuální problémy výskytu rizikové chování do Školního řádu,
- podporuje týmovou spolupráci pedagogů a ostatních zaměstnanců MŠ,
- spolupracuje s odborníky,
- koordinuje další vzdělávání pedagogů v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

b) Vedoucí učitelka

- podílí se na zpracování a realizaci programu prevence sociálně patologických jevů,
- spolupracuje s ředitelem při výskytu nežádoucích projevů chování,
- diagnostikuje vztahy mezi dětmi,
- motivuje k vytvoření podmínek a vnitřních pravidel v souladu se školním řádem, vytváří bezpečnou atmosféru a pozitivní klima,
- spolupracuje s rodiči,

- zpracovává zprávy o dětech pro odborníky a sociální pracovníky.

c) Učitelka

- diagnostikuje vztahy mezi dětmi,
- motivuje k vytvoření podmínek a vnitřních pravidel v souladu se školním řádem, vytváří bezpečnou atmosféru a pozitivní klima,
- spolupracuje s rodiči.

7) Spolupráce rodiny a mateřské školy

a) Prevence v rodině

- vyvážený životní styl a záliby (nepřetěžovat, neočekávat nadprůměrné výsledky, dítě musí mít radost a zájem o činnost),
- užitečná rodinná pravidla, která jsou pro děti srozumitelná a jasná (ideální výchovný styl je vřelý a středně omezující, liberální výchova má své úskalí),
- dobré hodnoty a vzory (rodiče dětem vzorem),
- dobrá společnost a výběr kamarádů (vhodný výběr kamarádů),
- posilovat zdravé sebevědomí dětí (partnerský přístup),
- spolupráce při výchově mezi dospělými, kteří se o dítě starají,
- projevovat zájem a získávat důvěru dítěte (udělat si na dítě čas, naslouchat mu),
- umět s dětmi mluvit o tabáku, alkoholu, návykových látkách správně a přiměřeně věku odpovídat dětem na otázky, vysvětlovat rizika.

b) Prevence v mateřské škole

- seznámení se základními cíli prevence sociálně patologických jevů a nežádoucích projevů chování dětí v MŠ (třídní schůzka),
- beseda nebo přednáška pro rodiče k dané problematice v případě zájmu ze strany rodičů,
- včasná informovanost rodičů o změnách chování jejich dětí,
- aktuální řešení problémů,
- účast rodičů na vzdělávacích aktivitách MŠ,
- konzultace pro rodiče (možnosti konzultací),

- poradenství v oblasti spolupráce rodičů s MŠ a odborníků,
- zveřejnění Programu prevence na informačních tabulích v MŠ a internetu.

8) Garant programu, instituce a poskytovatelé primární prevence rizikového chování dětí a mládeže

O vytvoření příznivého klimatu se musí postarat nejen vedení školy, pedagogický sbor, ostatní zaměstnanci školy, ale i samotné děti mateřské školy a rodiče. Nechceme děti chápat pouze jako příjemce poznatků, či klienty, o které je všestranně postaráno, ale především jako naše rovnocenné partnery. Vždyť navozením vhodné situace můžeme děti poznat mnohem hlouběji a vžít se do jejich radostí a problémů. Spolupráce pak může být tvůrčí a uspokojující obě strany.

Mezi odborníky a spolupracovníky v oblasti prevence, kromě pedagogů ze školy, patří pracovníci z pedagogicko-psychologické poradny v Nymburce, policie Nymburk, ošetřující lékaři dětí, TJ Hrubý Jeseník, TJ Sokol Oskořínek.

9) ZÁVĚR

Včasná prevence v oblasti sociálně patologických jevů je závažné téma, kterému musí být věnována pozornost. Prevence musí být prováděna systémově a pravidelně, v optimálním případě je prevence a zdravý životní styl jakousi přirozenou součástí života školy. Mnoho aktivit využitelných pro osvojení si zdravého životního stylu a metodiky prevence nelze pouze vyčíst z manuálů, metodik a příruček. Je třeba se odborně vzdělávat a získávat i praktické dovednosti.

Pozitivní změny v účinnějších přístupech pedagogů k dětem při uplatňování prevence sociálně patologických jevů, rozvoj pozitivního sociálního chování, a tím i posílení odolnosti dětí vůči nežádoucím sociálně-patologickým jevům, kooperace škol ve vzdělávání a vzájemná výměna pozitivních zkušeností jsou základem úspěšné realizace strategie prevence společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže.